

অলকা নন্দা

(গীতি কবিতা)

হেম বুঢ়াগোহাঞি

Alakananda :

A collection of original modern songs by Shri Hema Buragohain B. A, and published from Karabiban P. O. CHANDBASA Via Nemuguri, Sibsagar, Assam.

First Edition 1969.

গীতিকবি :

শ্রীহেম বুঢ়াগোহাঞি বি. এ

শিক্ষক, নেমুগুৰি হাইস্কুল

পোঃ নেমুগুৰি

শিৱসাগৰ (অসম)

প্রকাশক :

কৰবী বন

পোঃ চানৰচা (নেমুগুৰি)

শিৱসাগৰ (অসম)

বেটুপাতৰ শিল্পী :

শ্রীবেণু গগৈ

পথালি গড়, লাকুৰা

প্রথম প্রকাশ :

২ অক্টোবৰ ১৯৬৯ চন

ছাপাশাল :

ভাৰতী প্ৰেছ, যোৰহাট-১

মূল্য : ১.৫০ পইচা

॥ শুভেচ্ছা বানী ॥

শ্রীহেম বুঢ়াগোহাঞিৰ বৃত্তপথ শিক্ষকতা। তাৰ মাজতে ব্যক্তি আৰু সমাজৰ আবেগ-অনুভূতিক নিজস্ব বোমান্তিক দৃষ্টি-ভঙ্গীৰে গীতিকাৰে প্ৰকাশ কৰিছে। গীতকেইটি মিঠা হৈছে। “আমাৰ সপোনবোৰ ফুলাম গামোছাখনি” বুলি গীতিকাৰে মনেৰে বঙৰ ছবিত আঁকিছে। আকৌ “পৃথিৱীত লাগিলে জুই, গোহালিৰ গৰুবোৰ গোহালিত মৰিছে, খুটিতে মহটো নাই” বুলিও বৰ্তমান বাস্তৱতাৰ কথা কৈ শ্ৰোতাক ভবাই তুলিছে। গীতকেইটা সুৰ সংযোজনাৰ যোগ্য। শ্রীবুঢ়াগোহাঞিৰ এই সন্তোষজনক কাপ যাতে গতিশীল হৈ থাকে। শুভ কামনাৰে—

—**প্ৰণৱ হাজৰিকা**

কালুগাওঁ শিৱিৰ

শিৱসাগৰ

২৫।২।৬৮

॥ চিনাকি ॥

শ্রীমান হেম বুঢ়াগোহাঞি মোৰ প্ৰাক্তন ছাত্ৰ । তেওঁ শিক্ষাব্ৰতী হোৱাৰ উপৰিও চিৰ চেনেহী ভাষা-জননীৰ সেৱা সাধনাত আশাশুধীয়া ভাবে মনোনিবেশ কৰা দেখি মই গৌৰৱ অনুভব কৰাটো নিতান্ত স্বাভাৱিক । তেওঁ বচনা কৰা কেইটিমান গীত “আলোক,” “মৌচুমী,” “দীপক,” “পূৰ্বাকাশ” আৰু “সুৰ সাগৰৰ মুকুতা বুটলি”ত প্ৰকাশিত হোৱা বাবেও মই নথৈ আনন্দ পাইছোঁ । আমাৰ দেশৰ চুকে-কোণে হাবিয়ে-বননিয়ে লুকাই থকা ফুলবিলাক বিচাৰি উলিয়াই তাৰ সৌৰভ বিলোৱাটো মোৰ কৰ্ত্তব্য বুলি বিবেচনা কৰোঁ ।

বৰ্ত্তমান এই গীতিকাৰে ডেবকুৰিটা গীত “অলকানন্দা” নামৰ এই পুথিখনিত সন্নিবিষ্ট কৰিছে । কথিত আছে যে হিমালয়ৰ পৰা নামি অহা গঙ্গানদীৰ চাৰিটা সূঁতি ; তাৰে যিটি সূঁতি সাগৰত পৰিছেগৈ তাৰেই নাম হেনো অলকানন্দা । তৰুণ কবিৰ মানস পটত অলকানন্দা এগৰাকী যুৱতী মানস প্ৰতিমা স্বৰূপে জিলিকি উঠিছে বুলি কব পাৰি । অলকানন্দা বৈ যায় সাগৰৰ বুকুলৈ মুক্তিৰ সন্ধানত । এই গীতকেইটিয়েও সুৰৰ মুক্তি বিচাৰি যেন নিপ্ৰাণ দেহত প্ৰাণৰ সঞ্চাৰ কৰে ; এয়ে কবিৰ কামনা যেন অনুমান হয় ।

এগৰাকী পাশ্চাত্য মনীষীৰ মতে সংগীত হৈছে আত্মাৰ ভাষা । (Music is the language of the soul and is the soul of language) সংগীতে খন্তেকৰ কাৰণে আমাক এনে সপোন ৰাজ্যলৈ লৈ যায়—য’ত বিৰাজ কৰে মাথোন তৃপ্তি, মাথোন প্ৰশান্তি । ভাৰতীয় শাস্ত্ৰত কৈছে সাহিত্য, সংগীত, কলা-বিহীন মানুহ শিং-নেগুৰ বৰ্জিত সাক্ষাৎ পশুৰ নিচিনা আৰু কৈছে “ন বিদ্যা সংগীতাৎ পৰা ।” সংগীতৰ মাহাত্ম্য ভাগৱত গীতাত শ্ৰীকৃষ্ণৰ শ্ৰীমুখত কটকটীয়াকৈ প্ৰকাশ পাইছে :

নাহং তিষ্ঠামি বৈকুণ্ঠে যোগীনাং হৃদয়ে ন চ ।
মদ্ভাক্তাঃ যত্র গায়ন্তি তত্র তিষ্ঠামি নাবদ ॥

গ্ৰীক দাৰ্শনিক প্লেটই “আইডিয়েল ষ্টেট” নামৰ সুপ্ৰসিদ্ধ গ্ৰন্থত এই বুলি লেখি থৈ গৈছে—সংগীত মানৱ জাতিৰ কাৰণে অত্যন্ত লাভজনক আৰু সুখদায়ক ; যুৱক-যুৱতীয়ে শাৰীৰিক ব্যায়াম আৰু সংগীত চৰ্চ্চাৰ দ্বাৰা নিজৰ জীৱন-চক্ৰ আৰু মধুময় কৰি তুলিব পাৰে । এগৰাকী সংগীত সাধকৰ মতে হৃদয়ে হৃদয়ে সংযোগ ঘটাব পৰা এনাজৰী হৈছে সংগীত ।

গীত বচনা কবিতা বচনাতকৈও কষ্টসাধ্য । গীতত থাকিব লাগিব ভাব, ভাষা, ছন্দ আৰু সুৰৰ মধু সমন্বয় । একোজন সুদক্ষ গায়ক একোটি গীতৰ প্ৰকৃত সমালোচক । তেওঁৰ গীতৰ ভাবটি কলা কৌশলৰ জৰিয়তে সুন্দৰকৈ সম্যক ভাবে ফুটাই তুলিব লাগিব ; যাতে প্ৰত্যেকটো শব্দই শুনোতাৰ বৰ্ণকুহকেদি প্ৰৱেশ কৰি অন্তৰৰ অন্তঃস্থল স্পৰ্শ কৰিব পাৰে ; প্ৰাণ আকুল কৰিব পাৰে ।

“অলকানন্দা”ৰ গীতবিলাকত ওপৰত উল্লেখ কৰা সমন্বয় বহুপৰিমাণে ঘটাব নিদৰ্শন পোৱা যায় । কল্পনাৰ উৰণ, ভাৱৰ স্ফুৰণ আৰু সৌন্দৰ্য্যৰ বহণ কেইবাটিও গীতত প্ৰকাশ পাইছে বুলি নিসন্দেহে কব পাৰি ।

এই তৰুণ কবি আদৰ্শবাদী । জীৱনৰ প্ৰতি, ধৰণীৰ প্ৰতি তেওঁৰ মোহ আছে, সেয়েহে কবিয়ে গাইছে :

ইমান ধুনীয়া মোহিনী ধৰণী
এৰিম কিদৰে হাৰ ।
মৰণমুখী যাত্ৰাৰ পথত
একোৰে অৱধি নাই ॥

পৃথিবীত মৰমৰ মাধুৰী বিলোৱা, শান্তিৰ নিজৰা বোৱাটোও
জীৱনৰ লক্ষ্য বুলি তেওঁ ধৰিছে। তেওঁৰ হেঁপাহ—

মহাজীৱনৰ বন্তি জ্বলাই
আমি যাম আগুৱাই
আলোকৰ দূৰ দেশলৈ।
এন্ধাৰৰ বুকু ভেদি
জ্ঞানৰ মাধুৰী চুনি
আমি যাম আগুৱাই
পোহৰৰ দেশ চাবলৈ।

আকৌ গাইছে—

আমি পৃথিবীত
মৰমৰ অমিয়া বিলাম
মৰতত সবগ সজাম
হিংসা ঘেষ নাশি জ্ঞান পথে চলি
জীৱনৰ জেউতি চবাম,
মৰমৰ অমিয়া বিলাম
দেশে দেশ মানুহৰ
স্তবে স্তবে পৰাণৰ
শান্তিৰ নিজৰা বোৱাম
মিছাৰ পাহাৰ ভাঙি
সচাৰ নগৰী সাজি
সত্যৰ দীপালী জ্বলাম
মৰতত সবগ সজাম।

কোনো কোনো গীতৰ প্ৰকাশ ভঙ্গীত কলা কৌশল সুন্দৰকৈ
ফুটি ওলাইছে। যেনে—

মন পখী উৰা মাৰে
বলকাৰ বেথা খেদি

অভিনৱ ৰূপ চাই চাই

উৰি যায় উৰি যায় উৰি যায়

মন পখী উৰি উৰি যায়

পোৱাখিনি পাহৰি

নোপোৱাকে বিচাৰি

দৃষ্টিয়ে সৃষ্টিৰ সপোন ভেদি

মন-প্ৰাণ নাচি উঠে

আশাৰ অৱধি চাই।

এনে ধৰণৰ সুৱলা বচনাত ভাষাৰ সাৱলীলতাই গীতৰ ভাৱ
সুন্দৰকৈ অনুৰণিত কৰিছে। “পৃথিবীত লাগিলে জুই,” “সোনপাহী
ঐ নেকান্দিবি তই,” “আক বেলি বিহতে সোণটি ঐ” এইকেইটি
গীতৰ চহা জীৱনৰ প্ৰতিচ্ছবি আৰু “জয় হব মানৱৰ,” “ব’ল
আগুৱাই ব’ল” আৰু “জাগ্ৰত আজি সুপ্ত মানৱ” গীতত স্বদেশ
প্ৰেম আৰু মানৱীয় আবেদন মন কৰিব লগীয়া।

“অলকানন্দা”ৰ গীতি কবিৰ ভবিষ্যত সম্ভাৱনা উজ্জল বুলি
কলে বোধকৰো বঢ়াই কোৱা নহব। তেওঁৰ সাহিত্য সংগীত
লেখাৰ বিনিদ্ৰ সাধনাই সিদ্ধি লাভ কৰক এয়ে মোৰ হিয়াভৰা
শুভাশীস্।

মেলা চকৰ

শিৱসাগৰ

দোল পূৰ্ণিমা

৭ মাৰ্চ : ১৯৬৬

শ্ৰীপদ্মবৰ ৬৪শেহ

॥ তৰ্পণ ॥

অসম মাতৃৰ সুযোগ্য সন্তান, অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি, স্বদেশপ্ৰেমী সাহিত্যিক, সাংবাদিক, শিক্ষাবিদ, সুবক্তা, নাট্যকাৰ, অভিনেতা, সুৰকাৰ, গীতি-কবি, সমাজ সংস্কাৰক, কুৰি-শতিকাৰ বহুগুণী পুৰুষ আচাৰ্য্য ৮পদ্মধৰ চলিহাদেৱলৈ :

হে গুৰুদেৱ,

আপোনাৰ জীৱিত কালত আৰ্থিক অনাটনৰ বাবে মোৰ গীতৰ পুথিখনি প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰিলোঁ। আপোনাৰ উপদেশ অনুসাৰে মোৰ প্ৰতিশ্ৰুতিও ৰাখিব নোৱাৰিলোঁ, তাৰ বাবে মোক ক্ষমা কৰি জীৱিত কালত প্ৰেৰণা আৰু আশীৰ্বাদ দিয়াৰ দৰেই চিৰ চেনেহী ভাষা জননীৰ সেৱাত ব্ৰতী হবলৈ স্বৰ্গৰ পৰাই মোক তাকেই দিয়ক। আপোনাৰ আত্মাই চিৰ শান্তি লাভ কৰক—
এয়ে ভগৱানৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা। ইতি—

আপোনাৰ আশীৰ্বাদ ভিক্ষাৰী

হেম বৃদ্ধগোহাঞি

গুৱাহাটী

১৯৫৫

১৯৫৫

১৯৫৫

১৯৫৫

একেষাব

সংগীত মই প্ৰাণেৰে ভাল পাওঁ। সংগীত শুনি শুনি কেতিয়াবা সংগীতমুখৰ নিজ সত্বাক সুৰ ছন্দেৰে মুখৰিত কৰিব নোৱাৰি কথাবে প্ৰকাশ কৰি অনুভূতি পাতলাও। সংগীতৰ প্ৰতি প্ৰাণৰ অনুৰাগ আছে বাবেই মোৰ কথাবোৰকে গীত বুলি ধৰিছোঁ; সুৰ হয়নে নহয় নাজানো। তাৰ বিচাৰ সুৰকাৰ আৰু এই বিষয়ত বাপ থকা বিজ্ঞলোকসকলে কৰিব।

—গীতিকাৰ

হেম বৃদ্ধগোহাঞি

কৃতজ্ঞতা প্রকাশ

১৯৮১

যি সকল সম্পাদকে তেখেতসকলৰ বহুমূলীয়া কাকত, আলোচনী আৰু গ্ৰন্থত গীত প্রকাশ কৰি মোক প্ৰেৰণা যোগালে সেইসকল শ্ৰদ্ধেয় ৬ গৌৰীকান্ত তালুকদাৰ (দীপক), বাধিকা মোহন গোস্বামী (আলোক), কুশ দত্ত আৰু ডঃ সত্যেন্দ্ৰনাৰায়ণ গোস্বামী (পূৰ্বাকাশ), ভদ্ৰ বৰা (মৌচুমী আৰু বঙালি) জগত চেতিয়া (সুব সাগৰৰ মুকুতা বুটলি) আৰু তোলন গগৈ (বৰ্ণালি)।

শুভেচ্ছা বাণীৰে প্ৰেৰণা দিয়া সুবৰ যাভুকৰ সুধাকণ্ঠ ডঃ ভূপেন হাজৰিকা দাদালৈ শ্ৰদ্ধা আৰু কৃতজ্ঞতা আগবঢ়ালো।

বেটুপাতৰ ছবিখনিৰ বাবে বন্ধু বেণু গগৈলৈ মৰম বাখিলো।

ছাপাখানা আৰু অন্যান্য পৰামৰ্শৰ বাবে অধ্যাপক ক্ৰীপ্ৰভাত কোঁৱৰ ককাইদেউলৈ শ্ৰদ্ধা থাকিল।

যি সকল উদ্দীয়মান সুব শিল্পীয়ে মোৰ গীত সমূহ মই জনা বা নজনাকৈ বিভিন্ন সভা-সমিতিত কণ্ঠদান কৰিলে সেই সকলৰ প্ৰতি কৃতজ্ঞ হলো। বিশেষকৈ নেমুগুৰি হাইস্কুল আৰু লংপতীয়া হাইস্কুলৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল ধন্যবাদৰ পাত্ৰ।

গীতকেইটি সংবৰ্দ্ধণ আৰু পাণ্ডুলিপি লেখাত সহধৰ্ম্মিণী উষাক ধন্যবাদ দিলো। সতীৰ্থ বন্ধু উদয়শঙ্কৰ ভট্টাচাৰ্য্যলৈ মৰম যাচিলোঁ। ভাৰতী প্ৰেছলৈ কিতাপখনি সম্বন্ধে ছপাই দিয়াত আমাৰ অশেষ ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো।

—হেম বুঢ়াগোহাৰ্য্য

অলকানন্দা

মানৱ আশাৰ শেষ নাই

জ্ঞানৰ শেষ সীমা নাই

খোজে খোজে জীৱনৰ

পলে পলে সময়ৰ

নতুনৰ গতি খেদি যায়।

হিমালয় খহালে

সাগৰ মথিলে

মৰুভূমি পানী হৈ যায়

আকাশেদি উৰি উৰি

ইথাৰত বুৰি বুৰি

মহাকাশ ঘূৰি ঘূৰি চায়।

পুৰণি পৃথিৱীতে আমি নতুন মানুহ

নতুনৰ খোজ মিলাই

জ্ঞানৰ পোহৰ বিলাই

আগুৱাম বেহুপ চাই।

কল্যাণ

মোৰ সপোনৰ বহু বং সানি

এই জীৱনতে চালোঁ ;

বেদনাৰে ভৰা মনেৰে এবাৰ

ফাগুনৰ গীত গালোঁ ।

পলাশ বাঙলী এমুঠি আবিৰ

ফুলনি সোমাই চালোঁ ;

ছুওঁঠে বাগৰা বুকুৰ মৰম

তোমাকেই সোণ দিলোঁ ।

সপোন যদিহে নেভাগে এবাৰ

হুবুজা তদ্ৰা কি ?

মৰমৰ মোল মৰমে হুবুজে

মৰম নেচালে দি ।

ফুলৰ জীৱন নহয় সফল

ভ্রমৰে নগলে চুহি,

ক্ষণিকৰ বং এনেয়ে হেৰায়

সুন্দৰ নহয় পাহি ।

জীৱনৰ বং জীৱনৰ বাবে

দিয়াচো এবাৰ ঢালি,

আদৰি সাদৰি মোৰেই মৰম

লোৱাচো এবাৰ হালি ।

দৃষ্টি আমাব বহু দূৰত
পোহৰৰ গতি খেদি উৰি যোৱা মনৰ
লক্ষ্য হেনো তাৰেই আঁৰত।

আমাব সপোনবোৰ ফুলাম গামোচাখনি
কাণত জিলিকে নহয় মনৰ মাজত,
কৰ্মৰত জীৱনৰ অলেখ অযুত আৰিব
সনা আছে তাৰেই বুকুত।

সুখ আছে দুখ আছে হৰ্ষ-বিষাদ আছে
হৃদিনীয়া এই জীৱনত
মহাকালৰ বানে সময় উটাই নিয়ে
আমি মাথো আঙুৰাম লক্ষ্য পথত।

কৰে যদি মানুহে ধৰণী তোলপাৰ
হয় যদি মানুহে আকাশ সিপাৰ
শান্তি মানুহৰ নাই

নৈব সোঁতৰ দৰে সীমাহীন আশাবোৰে
ক্ষণে ক্ষণে আগুৱাই যায়
নতুনৰ বহণ চৰায়।

নেলাগে মানুহক পুৰণি ৰূপ বং
লাগে মানুহক বিচিত্ৰ জীৱন
মন-পথী উৰা মাৰে
বলকাৰ বেথা খেদি
অভিনৱ ৰূপ চাই চাই।

উৰি যায় উৰি যায় উৰি যায়
মন-পথী— উৰি উৰি যায়
পোৱাখিনি পাহৰি
নোপোৱা ৰিচাৰি

দৃষ্টিয়ে সৃষ্টিৰ সপোন ভেদি
মন-প্ৰাণ নাচি উঠে
আশাৰ অৱধি চায়।

দেখা দিয়া মোৰ হিয়াত
 হে প্রভু জগতৰ
 সমৰ্পিছো বঙা জৱা
 মোৰ হিয়া মানসৰ।

চৌ দিশে জিলিকিছে
 তোমাৰ আলো প্রদীপৰ
 সেউজী ধবগীখনি
 তুমি দিয়া পবনৰ।

জোন-বেলি জিলিকিছে
 বহু বং সূৰ্য্যৰ
 সকলোতে আছা প্রভু
 নীলা বঙত আকাশৰ।

এই যে পৃথিবীত পাবলৈ একোকে নাই
 ৰূপৰ মেলাহে চাই
 তেজীৰঙা মদাৰৰ নাই যে নাই মানুহৰ আদৰ
 মিছাই লেবেলি শুকাই
 জীৱন বিফলে যায়।

কত যে দেখিবা ফুলনিত ফুলা
 বঙা বগা যত ফুল ;
 পূজাৰ শেষত সিৰোৰ ফুলৰো
 কোনোৱে নুবুজে মোল।

মনেৰে মনক পূজিলে মনে
 মনে মনকে পায় ;
 ৰূপৰ ফুলেৰে ৰূপক পূজিলে
 জীৱনৰ গতি নাই।

এই সুব এই গান
মোবেই প্রাণব তান,
জীবন সাগর উথলি উঠিছে
শত বাঁধিষাবে বান ।

পাৰতে ফুলিছে ফাগুনব ফুল -
গুণ গুণ অলিবে গান;
সেই গান শুনি মোব মন বাউলী
হবষে নাচিছে প্রাণ ।

ফাগুন ফুলনি ছদিনব বাবে
যৌৱন সুববে তান ;
ফুলো মবহিব আশাটি লুকাব
নেথাকিব একো গান ।

চিতা জুই জ্বলিব যিদিনা
জীবন হব অৱসান ;
পৃথিবীর আশা পৃথিবীতে বব
নেথাকে একো অভিমান ।

হিয়াতে হেবাব আশাব কবিতা
বুকুতো লাগিব জুই ;
মবমী ধবাত সকলো হেবাব
হই যাব মাথো ছাই ।

জীবনতে আছে আশা-নিবাশা
দান আক প্রতিদান;
আহিছে কৈলৈ যাম নো কৈলৈ
লাগে তাৰে সমিধান ।

মরণ বুকুলৈ চাপলি মেলিছে।
 দিনে দিন গণি হয় ;
 পৃথিবীর বং পৃথিবীতে এবি
 মরণ মোহনা চাই ।

ইমান ধুনীয়া মোহিনী ধরণী
 ; এবিম কিদবে হয় ;
 মরণমুখী যাত্রার পথত
 একোবে অরণি নাই ।

আহিছে। যিদবে যামগৈ সিদবে
 ধরণীর মায়া থই ;
 জীয়াই থাকোতে নোজোৰে একোরে
 বাসনারো শেষ নাই ।

যদিহে নাহে মোৰ জীৱনলে
 সপোন সুৰীয়া দিন;
 অকলে নিবলে কান্দিম গোপনে
 বজাই বিষাদ বীণ ।

ফুলিব খোজা অফুলন ফুল
 হলে হুফুলাকে লীন;
 ভাবিম সিদিনা মোৰ জীৱনৰ
 পালে। বিবহৰে দিন ।

কেনেকৈ সহিম কোৰাঁচোন বাক
 ফাগুন আমনি দিন;
 বঙৰ বোজাই এপৰ থবলৈ
 দিয়াচে। অলপ চিন ।

মহা জীৱনৰ বন্তি জ্বলাই
আমি যাম আগুৱাই
আলোকৰ দূৰ দেশলৈ।

এন্ধাৰৰ বুকু ভেদি
জ্ঞানৰ মাধুৰী চুমি
আমি যাম আগুৱাই
পোহৰৰ দেশ চাবলৈ।

মহাজীৱনৰ আশীস্, বিলাই
সাম্য ভাবৰ সূচনা সূচাই
পৃথিবীৰ চুকে-কোণে
মানুহৰ মনে-প্ৰাণে
আমি যাম আগুৱাই
শান্তিৰ অমিয়া বিলাই।

আমি পৃথিবীত
মৰমৰ অমিয়া বিলাম
মৰতত সবগ সজাম
হিংসা-দ্বেষ নাশি জ্ঞান পথে চলি
জীৱনৰ জেউতি চবাম
মৰমৰ অমিয়া বিলাম

সাম্যৰ পূজাবী আমি
মানৱৰ মুক্তি কামী
দেশে দেশে মানুহৰ স্তৰে স্তৰে পৰাণৰ
শান্তিৰ নিজৰা বোৱাম।

মিছাৰ পাহাৰ ভাঙি
সঁচাৰ নগৰী সাজি
সত্যৰ দীপালী জ্বলাম
মৰতত সবগ সজাম।

সকলো সমান

নাই আপোন পৰ নাই ভিন পৰ
কৰিব লাগিব একে শ্মশান।

একে জুই পানী একে খৰি মাটি
মৰাৰ পিছত লবই লাগিব একেটি শাবী—
জীয়াই থাকোতে এই পৃথিবীতে তুমি
নকৰিবা তেৰি মেৰি।

তুমিয়েই সকলো সকলোৱেই তুমি
তোমাৰ মাজতে সবগ জ্যোতি
তুমি ঘিণ কৰিলে তোমাক ঘিণ কৰিব
নেপাৰা জীৱনৰ গতি।

পৃথিবী লাগিলে জুই

গোহালিৰ গৰুবোৰ গোহালিত মৰিছে

খুটিতে ম'হটো নাই,

গোৱালে বহি লৈ বিননি জুৰিলে

মুকলি পথাৰ চাই।

ঘৰতে কান্দিছে আইতা দেউতাই

উদং ভৰালটি চাই

এই বছৰ কাতিতে ধানে হুজুৰিব

বছৰটো কেনেকৈ যায়?

পেটৰে ভোকতে লৰাই কান্দিব

মাকে কিটোনো দিব?

ঘৰৰ ঘৰোৱাহঁত বাঢ়িব খৰিয়াল

শান্তি উফৰি যাব।

নকবিম বুলি কয় বাবে বাবে
কবেঁ। জীৱনবে ভুল ;
ভুলকে সাবটি জীৱন পথত
ফুলাওঁ মৰম ফুল ।

পোৱা এবি এবি নোপোৱা বিচাৰি
পাওঁ বেদনাৰ শূল ;
তথাপিও মনে বুজনি নেমানে
কৰো বাবে বাবে ভুল ।

মৰমৰ গোন্ধে আমোল মোলাই
যেন এপাহি বকুল ;
সুৰৰ আবিৰে মোৰ পৃথিবীত
কৰে প্ৰাণ বিয়াকুল ।

সোণপাহী ঐ
নেকান্দিবি তই
তোকে নিমে বুলি বহু আশা কৰিলোঁ
এতিয়া হৈছে মিছা
তয়ে-ময়ে পাতিছে। বিধিয়ে ভাঙিছে
কথাটো এবাৰ ভাবি চা।
দেহি ঐ !
বান পানীত বুৰিলে, গৰু-মহ মৰিলে
অৱস্থা নাইকিয়া মোৰ
এহুৱা দিনতে তোক বিয়া কৰালে
ছথৰে নপৰে ওৰ।
হোজা চহা জীৱনত খেতি-বাতি নহলে
কেনেকৈ জীয়াই থাকিম ?
এইবাৰৰ নিচিনা মহা আকাল আহিলে
চহাখাপ নিগমে মৰিম।
অকল মনৰ সুখে জীয়াই নেৰাখে
পেটৰ ভোক গুচাব লাগে,
যুগ্ম জীৱনত ধন-ধান নহলে
শান্তি উফৰি ভাগে।

আক বেলি বিহতে সোণটি ঐ
 মোকে মাতিছিল জোনটি ঐ
 নেপালো কামবে ছুটি
 এই বেলি বিহতে সোণটি ঐ
 যাম তোব কাষলৈ জোনটি ঐ
 লম আগতীয়া ছুটি
 মোবে বুকুৰ জোন
 বাট চাই ববিচোন
 লই মিচিকিয়া হাঁহি ।
 পিঠা-পনা দিবি সোণটি ঐ
 খাম উদবপূৰি জোনটি ঐ
 তোৰেনো মুখলৈ চাই
 বিহবে দিনতে সোণটি ঐ
 দেখা দেখি হলে জোনটি ঐ
 তাতোকে একোৱে নাই
 মোৰে কেঁচা সোণ
 উপহাৰো দিম তোক সোণটি ঐ
 লবি মোৰ মুখলৈ চাই জোনটি ঐ
 লই মিচিকিয়া হাঁহি ।

মোৰ জীৱনৰ একাৰ কোঠাত
 তুমিয়েই জ্বলালা প্রদীপ ;
 মৰম বিচাৰি ফুৰা মোৰ পৰাণত
 তুমিয়ে অঁকিলা প্রলেপ ।

কাকো মই নেদেখিলোঁ কোনোৱে দেখা নাই
 তুমিয়েই জীৱনত প্রথম দেখা ;
 অত দিন পৰি থকা একাৰ কোঠাত
 জিলিকিছে পোহৰৰ বক্ত আভা ।

মানুহৰ মিছা অপবাদ
 হিংসা ঘেৰ অসত্য অবিচাৰ
 ইবোৰ মাথো আমাৰ পথৰ
 চিৰ জীৱনৰ আশীৰ্বাদ
 ভয় নকৰিবা প্ৰয়োজন নকৰে
 ইবোৰ সময়ৰ ঢউ
 আজিৰ তিতা-কেহা এদিন হবই
 প্ৰাণৰ স্মৃতি মউ।
 মনৰ মৰম কথা গুপতে থাওক
 গোপনে বাখিবা পৰাণৰ ভাষা
 পৃথিৱীয়ে আমাক এৰি দিলেও
 তথাপি নাহিব বিবহ বেথা।

ইতিহাস আছে মোৰ জীৱনৰ
 মৰম ইতিহাস আছে;
 লিখিত অলিখিত যত কাহিনী
 হিয়াৰ মাজতে নাচে।
 কেতিয়াবা আহি সেই কাহিনীয়ে
 বিবহ বেদনা সিঁচে;
 কেতিয়াবা হাঁহি প্ৰাণৰ উমেৰে
 মৰম কণিকা যাচে।
 মই নহলে মোৰ ইতিহাস
 কোনেনো শুনিব পাবে?
 প্ৰাণৰ মাজত মধু কাহিনীৰ
 ইতিহাস নিবৰে জহে।

চেনাই তই এবেলি আহিবি গুপুতে
কবলৈ মনবে কথা
ওলাওঁতে সোমাওঁতে চাই বওঁ বাটলৈ
পাবলৈ তোকেনো দেখা ।

তোবে ঐ ছবিটি
বুকুত লৈ সারটি
মনক বুজাওঁ তাকেনো চাই
মনবে কেঁচা সোণ
আশাবে বুকুৰ জোন
তোৰ মান ধুনীয়া নাই ।

পেটৰ ভোক নেলাগে
মুখৰ মাত হুকুটে
তোবেনো মুখলৈ চাই
তোৰ অবিহনে মোৰ জীৱনৰ
আশা ভাষা বিফলে যায়
অ' মোৰ বুকুৰ জোন
যেনে তেনে আহিবিচোন
মোৰো আছে কবলৈ কথা ।

জয় হব মানৱ
জয় হব ভাৰতব
পৰাজয় শত্ৰু সৰব
মহাজয় মহাভাৰতব ।

হিমালয় হিম চুমি
শত্ৰুক দিম খেদি
বিতাৰিম দল দানৱ
মহাজয় মহাভাৰতব ।

ইতিহাসে কথা কয়
ভাৰতীয়ে গুনি বয়
নেফা-কাশ্মীৰ এই ভাৰতব
পৃথিবীৰ চুকে-কোণে
মানুহৰ মনে-প্ৰাণে
বিকাশিছে সচা সুৰ আই ভাৰতব ।

শান্তি আমি কামনা কৰোঁ
শ্ৰায়ব বাবে মৰিব পাৰোঁ
সত্যৰ চলাম সমৰ
মৰণক জিনি
জীৱন জীয়াই
মান বাখিম আই ভাৰতব
মহাজয় মহাভাৰতব ।

ব'ল আঙুরাই ব'ল
মোবে অসমবে মোবে ভাবতবে
হে সতীর্থ দল,
সউ সীমান্তত শতুক আছেহি
ভেঁটা দি বাখোঁগৈ ব'ল ।

যায় যদি যক শুকুলা ববফ
আমাব তেজেবে তল
প্রাণ থাকে মানে শতুকক খেদি
দস্যুক নিদিমে চল ।

মনব বলেবে বাছব বলেবে
নাশিম শতুক পাল
মাতৃ পূজাত প্রাণ বলি দিম
সেয়ে হব অতি ভাল ।

জ্ঞান গবিমাব এধানি পোহবে
জগত পোহব কবিম ;
মনব মাজব অলেখ ফুলব
সৌভভে চৌদিশ জুবিম ।

আমাব জীৱন মানুহব বাবে
মানুহব হুখে মবিম ;
মানুহব সুখে হাঁহি বিবিঙাই
আমিও লগতে হাঁহিম ।

কামেবে ফুলাই ধুনীয়া ধবণী
কামব বুকুতে হেবাম ;
মবণ বুকুতে জীৱন জীয়াই
মাটিবে দেহাটি মিলাম ।

জাগ্রত আজি সুপ্ত মানর
জাগ্রত গণ দেবতা ;
চৌদিশ আজি উজ্জলি উঠিছে
আনি নতুন বাবতা ।

ধ্বংস কবা পৃথিবীর পবা
যত নীচতা হীনতা ;
হিংসা ঈর্ষা অসত্য অন্যায়
নাশা সকলো ভীকতা ।

জ্ঞান জ্যোতিবে একাধ খেদোরা
কবা দৃঢ় মানরতা ;
হব বাম বাজ শান্তি বিবাজ
প্রাণে আদবা সমতা ।

কথা কম বুলি কিয় মাতিছিল
একোকে নকলা কথা
কৌতূহলী মন আহিলে উলটি
হুবুজি তোমাব বেথা ।
কিয়নো নকলা কথা ?

এতিয়া সময় যোরা নাই গুচি
কবলৈ তোমাবে কথা
মোবো যে মনটি উবি যোরা নাই
এবা নাই প্রাণ-এঠা ।
কবাচো তোমাব কথা ।

তুমি যদি কোরা তোমাবে কথাটি
ময়ো কম মোব কথা
হয়তো নকলে চিব জীরনলৈ
অনুতাপ বব বেথা ।
কবাচো মনবে কথা ।

এবি অহা যত স্মৃতিকণাই
মোক কবেহি আমনি ;
মন সাগবর উন্মিষ সুবে
নিদিয়ে অকণো তবণি ।

ছচকুত জ্বলে সমীধ ভাষাব
অলেখ মবম চারনি ;
ছগালে বাগবা অযুত আরিব
প্রাণে পাই তাতে জুবণি ।

নাহেতো উলটি মোৰ জীরনলৈ
হেকরা অতীত মাধুবী ;
এটি ছটি ক্ষণ হেবাই পলালে
দূৰ হৈ যায় দূৰণি ।

স্বপ্না তোমাৰ বুকুৰ মবমে
মোৰ মন উতলা কবে ;
মন সাগবর ঢেউ লেখি লেখি
হিয়াই মিতালি পাতে ।

তোমাৰ হিয়াই মোৰে হিয়াখনি
মবম আহদি কবে ;
লারণি মুখৰ তোমাৰে ছবিটি
সেয়েহে মনলে আহে ।

ৰূপলোভী—মোৰ এযুবী নয়নে
প্রাণৰ মবম যাচে ;
মই জানো স্বপ্না তোমাৰ মবম
মোৰ বাবে সঁচা আছে ।

ফাগুনে খবৰ আনে মনৰ খবৰ
সপোন বহণ সনা ধৰণী উতলা কৰা
গছে গছে পাতে পাতে সেউজ বঙৰ ।

বিঙা বিঙা লাগে মন কাৰ বাবে বিয়াকুল
অথিৰ অবিৰ বসুধা মনৰ ;
হিয়াৰ সঁফুৰা খুলি বৈ থাকে পাম বুলি
উদাৰ আকাশখনি বৰষামুখৰ ।

সময়ৰ অৱদান নকৰিবা অভিমান
ধৰণীৰ বংবোৰ অলৰ-অচৰ,
জীৱন ফাগুন গলে নাহেয়ে আকউ ঘূৰি
সেয়েতো আদৰা আজি ফাগুন বতৰ ।